

Volonski je pobral vse svoje ne veliko premoženje in, posloviši se, odpotoval v Italijo. Pred odhodom je imel kratek pomenek z Olgo Mihajlovno. Nista si imela mnogo povedati, zato ker sta že davno, morda pri prvem srečanju, molče razumela drug drugega. Obljubila sta drug drugemu — z vso dušo poprijeti se umetnosti, in stoprav potem, kadar se bodeta oba čutila dovršena mojstra, vsaki v svoji sferi, misliti na osebno življenje, na osebno srečo ...

V krčmi.

Vi pijete in se radujete,
Presrečni dete ogledujete;
Krepko je, lepo, ne tajim,
A vanje tožen jaz strmim.

Življenje naše žalosten je dar,
Ne bodi, človek, ga vesel nikar,
Bridkostno je in polno zmot,
Vsi žrtva trpkih smo usod!

Vi pijete in se radujete,
Presrečni dete ogledujete;
Nem pijem vino jaz, misleč:
„Trpi in na revnem svetu več!“ ...

Milislav Vrhovski.

Še nekaj črtic iz življenja Svetle.

Spisal: Antonin Zavadil.

Naroden pisatelj! Kaj vse imata v sebi te dve besedici — koga iz cele literarne trume zadene ta zavidanja vredna čast! Česa je vsega treba, s kakošnim sreem mora ustvarjati pisatelj, predno ga slovstvena zgodovina počasti sè sličnim priimkom! In ne samo to, koliko je treba, preden si to čast zasluži pri vsem narodu! Koliko je k temu treba ljubezni, pristne apostolske ljubezni, preden ga široke vrste naroda sprejmejo za svojega prijatelja in očeta ter na svojih nebrojnih ramah povzdignejo k višinam svojih veličanstev — duševnih knezov in vojvod.

Naroden pisatelj! To pomenja biti ljudstvu enak, stati ž njim po idejah in po obliki na ravno tisti stopinji, prešiniti v samo duševno jedro narodnega življenja. Natanko vzeto, malo jih je takih.

V češkem slovstvu — in to se je že zdavnaj izvilo iz poveljev — znabiti le Němcová, Pravda, Moravec Kosmák ter Karolina Světlá, o kateri je že pisala sesterska »Slovenka«.

Světlá si je pridobila ljubezen svojih častilcev z ono nebrojno vrsto popolnoma narisanih podob, ki so vzete naravnost iz narodovega življenja, podob, v katerih je češko ljudstvo na prvi pogled spoznalo sebe, svojo zemljo, svoje obnebe in zato se jih je tako tesno oprijelo. Celo ondi, kjer Světlo unaša lahkoperutna romantika v sanjave svetove, srečujemo češke obraze, bitja s češko dušo. Světla je sicer mrtva, toda taki ljudje v istini ne umirajo. Za ljudstvo zmiraj živé, ponavljajoči se z vsako novo dušo, ki, navdana s plamtečo ukaželjnostjo, sega po knjigi, in izvršujejo po takem v nepregledno daljavo svoj blagodejni vpliv.

Zanimivo je zvedeti, kedaj in kako je začela Světlá pisateljevati.

V 12. letu, ko je še hodila v nemško šolo, pisala si je dnevnik »Lautenklänge«. Slučajno je ta dnevnik dobil učitelj v pest ter ga žrtvoval ognju, sluteč v njem sledi pisateljvanja. Čitala je strastno rada, toda po tem nesrečnem dogodku zabranili so jej tudi doma vsako duševno hrano. Skrivoma je materi izmikala knjige in kje v zatišju, polna strahu in veselja, napajala si ž njimi svojo ukaželjno dušo. Tudi pozneje je še dolgo počivalo njeno mojstersko pero, dasi je bila Světlá že od svoje mladosti zavedna Čehinja, kakor sama pravi z vsakim srčnim udarom, z vsako srago svoje krvi. Naroden profesor Mužák bil je blažen, da je imel biser čeških žen za tovaršico v zakonskem življenju.

Ko je Světlá še v zibelki umrla edina hčerka, jo je ta izguba tako ganila, da je bolehala cela 4 leta. Celo čitati ni smela, da bi ne dražila že tako napetih živcev. Ko je pa zdravnik Podlipský snubil njeno sestro in slišal, kako Světlo hudo glava boli, se je izjavil, da je njej neobhodno treba duševno ukvarjati se, da ne postane hujše.

Světlá je strmela — priporočal jej je, kar so drugi imeli za strup, toda pri tem je slutila, da je najbrže našel pravo zdravilo zoper njeno bolezen.

Brž si je poiskala v knjižnici svojega soproga nekoliko francoskih slovníc ter brskala v njih, kaj bi se moglo prestaviti. Iščoča je zapazila slučajno kazalo posvetnih in duhovnih francoskih pisateljev, ki je bil priložen k eni teh knjig. Njen pogled se je ustavil pri imenu duhovnika Lamenaissa. Prišlo jej je v spomin, da sta se sestro govorili pred malo dnevi o tem, ko je nekje čitala njegov životopis.

Slavni ta prijatelj Sandove, kateremu se je Heine tako rad rogal, da ž njo išče Boga, vnel se je v svojih mladih letih v ljubezni za nevesto enega svojih gojencev. Ko pa je spoznal, da se mu to čuvstvo vrača z enako vnemo, postal je duhovnik in je po takem nakopičil med sebe in ljubljeno ter ljubečo devo neprestopen nasip.

Světlá je pretresovala, kakošno je neki bilo ono dekle, ki je omrežilo tako resnega in prevdarnega moža, da je moral postaviti med sebe in njo cerkev z vsemi njenimi nepreklicljivimi, svetimi pravicami, da se reši iz te omame.

Prijemši za pero, jela je na papir, ki je bil določen za prevanjje, sama sebi risati značaj in dušo onega dekleta. Mislila si jo je, kakor da piše svoji starejši, omoženi, oddaljeni sestri pismo, pisano seveda v francoščini, le s tēm namenom, da se po dogovoru z zdravnikom uri v tem jeziku ter pripravlja za izpit iz njega.

Toda nastopni večer že ni več iskala slovníc. Pisala je drugo pismo, ki se je pridružilo prvemu in je bilo tako nek majhen dnevnik dekleta, katerega srce si je izvolila za študijo.

Nadaljevala je z rastočim veseljem in pri delu jo je prešinjala tako blažena, topla zavest, da je bolezen vidno nehavala. Zala dekletova postava je pregnala vse strašljive prikazni, ki so jo tako nevsmljeno trpinčile dolga 4 leta. Bila je to sama poezija, katera se je pod zavojem Lamenaísove ljubavi s prijetno šegavostjo pritaknila v njeno dušo, da postane njena rešiteljica.

Natanko, do dobrega je popisala roman one ljubezni v veliko radost Podlipskega. Ta se je veselil nepričakovane spremembe, nadejaje se, da se njena oplašena in lačna fantazija v sličnih opravkih slednjič vendar oprósti vseh strašljivih misli in vznemirjajočih prikazni.

Malo potem — bilo je v spomladi l. 1858. — posetila je Světlá svojo sestro. Vidno vesela njenega prihoda pravi njej Podlipská: »Ravno je bil pri meni Hálek (dika češkega Parnasa). Hoče od mene spis za nov almanah »Máj«, ki ima biti epohalen. Nimam prav ničesar pri roki in pred poroko začeti to delo, zdelo bi se mi brezobzirno do mojega ženina. Hočem, da si je svest, da se vse moje želje in misli v tem času zedinijo le v njegovi osebi. Ko pa Hálek vendar ni odjenjal, izdala sem mu nehoté, da ti imaš nekaj, kar utegne biti za almanah. Torej te prosi, da spis prestaviš, okrajšaš in pripraviš za almanah.

Vsa iznenadena izgovarjala se je sestri in drugi dan prišedšemu Háلكu, da nima nikakih zmožnosti in potrebnih znanosti za pisateljevanje. »Nam ne gre za drugo, — zavrnil jo je Hálek — kakor da

hočemo narodu pokazati, da hočemo in kako hočemo zanj delati.«

In od tega ni odjenjal, prizadevaje si dolgi dve uri, da bi jo pregovoril, češ, da je njena sveta dolžnost, vstopiti v vrste teh, ki hočejo narod prepričati o tem, da ima delavcev, ki so dobre volje in poštenega prizadevanja!

»Videli boste, da »Máj« in jaz skupiva od tega drznega poskusa le sramoto«, zatarnala je še Světlá odhajajočemu Háلكu.

V malo dneh je imel Hálek pripravljeno povest za »Máj«, v kateri se je slavna ranjka podpisala »Světlá« po rojstnem kraju svojega moža in »Karolina« po ljubki nečakinji, ki je bila otrok iste starosti, kakor njena umrla hčerka. Oddala je spis brez naslova, in Hálek, prečitavši delce, ga je krstil »Dvojno prebujenje«.

Ko je izišel »Máj«, nastalo je v narodu nenavadno gibanje. Světlín spis je v občé ugajal, in nihče ni slutil, kdo ga je spisal. Nekateri so celo menili, da se za izposojenim imenom skriva slavni Hálek sam.

In ta dogodek je bil Betlehem dolge vrste krasnih Světlínih spisov. Z vso gorečnostjo je začela študirati češki jezik in da bi ga spoznala v njegovem jedru, šla je med prosto ljudstvo v rojstno vasico svojega moža, kjer je zavrgla klobuk in po šegi svojih svakinj zavezala si pisan robec na glavo. Svoja dolga krila, pri hoji navkreber tako sitna, obesila je na klin ter oblekla kratka kmečka.

»Najbrž ni preveč na njej, ko se tako nosi«, govorile so o njej neke uradniške osebe v bližnjih trgih. Toda Světlá ni iskala njihove družbe. Bila je v božji naravi, med priprostim češkim ljudstvom vsa srečna. Oproščena tesnih salonskih vezi, nabirala je, kakor pridna čebelica, snov za svoje mične povesti.

Za vzor v svojem delovanju imela je Světlá povsod slovečo francozinjo Sandovo. Bodi še tukaj omenjen izvor tega hvalevrednega posnemanja.

Nekega dne je obiskala Světlá s svojo prijateljico Němcovo znanega učenjaka dr. Čejka. Ko je ta obe pozdravil, začel je Němcovo strogo oštevati, zakaj tako dolgo ne piše slavnih knjig, h katerim ima najugodnejše zmožnosti, dočim je Světlá sè zanimanjem opazovala čudno žensko sliko s kamelijo v nedrijah v sobi starega samca.

»Zakaj pa nam ne podarite lepih knjig, da bi ž njimi preguali iz našega slovstva to plitvo Nemko Hahn-Hahnovo! Glejte jo le! V njenih spisih ni betvice istine, ni kosa pameti, trohice resnične poezije. Vse je zlagano, pretirano, v nravnem in umetniškem oziru žive pošasti. Ta žena pleše z mamivno hlimbo na vrvi svoje popol-

noma bolne fantazije. Vzemite le nekoliko v pretres junakinjo ene njene povesti, ki je imela »eine immense Seele, — aber sie war leer«, in praznoto te svoje prevelike duše iskala je napolniti z neko velikansko ljubeznijo. Bil bi čas, da bi ono mamivko posadili pri nas raz sedlo, na katero se povzdiguje z bedasto drzovitostjo. Dajte nam, iz česar se cimi in razcveta življenje — misli, misli ognjevit, iskrene, drzne, da iznikne navdušenost, vnema, strast, borba, neustrašljivo natecanje, izjedajoče dvomljivstvo, za katerim bi sledil napredek, polet, zmaga, poznanje namreč istinitega življenja idealov. Kratko — ono na podobi posnemajte in spoznate, kakšno setev je mogoče prebuditi v kratkem času iz premrlih tal naših narodnih razmer.

»A to je Sandova?« je mahoma vskliknila Světlá.

»Da, to je Sandova, prva žena vseh časov nekdanjih in poznejših, ki s svojim duhom manjša blišč vseh istočasnih pisateljev, katero celo sami Nemci imenujejo »das erste Kunstgenie Frankreichs«. Noben mož še ni predrl s svojimi deli v take globočine, se ni dotikal tako drzno najbolj kočljivih vprašanj o nravnosti, ni se drznil v tako otične duševne višine, ni donel svetu tako neustrašnih dvomov o tem, kar ljudstvo imenuje čednost, ni trgal z roko tako brezobzirno krinke z obraza laži in hlimbe, ni povzdigoval vse lepo in dobro na ovenčan prestol, ni vihtel v desnici tako močno in junaško bandero resnice, kakor ta čudovita žena, katero svet oskrunja z blatom najgnusnejših obrekovanj, pred katero pa jaz, kakor vsak poštenjak, pripogibam svojo glavo«.

»Je-li bila res tako lepa, kakor jo nekateri popisujejo?«, vpraša Němcová.

»Pač tako lepa ni bila, kakor vi«, je odgovoril z ironičnim poklonom Čejka. (Sandovo je ob njenem obisku češke stolnice spremljal ravno Čejka po mestu). Bila je nekoliko manjša od vas, čokasta, in če se ne motim, sivela je že, in kadar je molčala, legal je po njenem obrazu nek otožen mir, ki sicer ni bil brez zanimivosti, vendar nobenega ni posebno mikal in ganil. Toda, ko je govorila, švigala jej je tako čarobna iskra iz očíj, poteze njenega obraza so zadobile v njeni zarji tako mamljivega izraza, da je z lepoto nadkriljevala vsako smrtnico, torej tudi vas. Moram pripoznati, da sem se vselej stresel, ako je na mene iznenada vprla svoj pogled, v katerem je bilo nad sto skelečih vprašanj, iz katerih še na eno nisem mogel odgovoriti v svojo in gotovo tudi njeno zadovoljnost. Da bi hoteli biti naša George Sandova ter mene iznenadili s knjigo, v kateri bi našel onih sto žgočih vprašanj, katera sem čital v očeh Sandove«.

Nemila osoda in prerana smrt ni dala Němcovi izpolniti blagih želj, izvršila pa jih je mojstersko Karolina Světlá. (Konec prih.)

Še nekaj črtic iz življenja Svetle.

Pomen Světle v češkem slovstvu.

(Konec.)

Světla je v bujnem sadovnjaku češkega slovstva zvedena vrtarica. Njeni spisi so vedno zeleńeće drevo. Dišeće cvetje iz njegovih vej raznašajo igravi veterčki po vseh planjavah češke kraljevine, z njegovim sadjem se krepé in oživljajo brezštevilne vrste vnetih čeških čitateljev. Duša njena je bila globočina, kjer je bilo skrito na tisoče biserov. In kadarkoli se je pogreznila vanjo, vselej je iznesla nove in nove zaklade, katere je polagala na altar češkega znanja. Iz velike blagajnice svoje bogate domišljije izbirala je vselej kar je bilo plemenitega in vzvišenega, čistega in velikega, lepega in ganljivega. Kar je obhajalo njeno dušo, kar je plemenitega sanjalo njeno srce, le to je zaupovala svojemu mojsterskemu peresu. Do dobrega je poznala češko ljudstvo, in potem je, se vé, mogla o njen tako krasno pisati in risati njegovo dušo. Njen tintnik je bil srce češkega naroda.

Kar se tiče estetične tehnike, so njeni vsaj poznejši spisi popolnoma dovršeni, besedni lišp se druží z mikavno snovjo. In v tem oziru je bila tako natanka, da jej nekda j ni bilo po volji, ko je morala v naglici spisati in odposlati povest, katero je urednik brez poprave obelodanil. Světla je bila rojena filozofinja, in pečat svojega premišljevalnega duha je vtisnila svojim delom. Najboljše njeno delo je v tem duhu »Nemodlenec«. V svojih spisih razmotruje Světla najrazličnejše zastavke: narodna vprašanja (narodno probujenje, domoljubje, odpadništvo, kozmopolitizem), zakonska, verska, filozofična vprašanja, vprašanje enakopravnosti in svobode človeške, socijalno in osobito žensko vprašanje. Kjer jih sama ne rešuje, ondi sili čitatelja, da premišluje sam o njih dalje. Veliko je ljudi, ki sodijo o svetu le s svojim srcem. Svetla je srcu pridružila zanesljivega vodnika — razsodni um. Gojila je romantičen idealizem, kakor sama priznava, da ima dober pisatelj pojasniti in tolmačiti glas narave, kakor mu odmeva v njegovem srcu, in naloga umetnosti, da je čitatelja ali gledalca podučiti in npravno spopolniti.

Žena in žensko vprašanje pri Světli.

S cvetom svojih krasnih misli venča Světla ženska bitja in njih narave slika v najugodnejšem svitu. Da povzdigne do plemenite zavednosti češko ženo — to je bil smoter njenega delovanja, zato je utripalo njeno blago srce. Radi tega je v svojih spisih risala vzore

žen, po katerih bi se imela Čehinja vesti ali vsaj bližati se jim. Navdušena, strastna ljubezen do svobode, ki se druží na drugi strani z nežno požrtvovalnostjo same sebe do ljubimca, moža ali vsega naroda, črt do samosilja prešinja njene junakinje. Njene žene niso vsakdanje. Moški junaki se v njenih spisih še od daleč ne morejo primerjati bliščečim ženskim uzorom.

V društvu sv. Ljudmile, svoje dni edinem društvu praških Čehinj, je že kot mlada gospa delala kar najblagodejnejše. Ali Světlá se ni zadovoljevala s plemenito mislijo dobrotelčnosti, ampak hotela je, da ugodno reši žensko vprašanje, o katerem je vedno premišljevala. Svoje srčne želje je uresničila l. 1871., ko se je ustanovilo društvo »Ženský výrobní spolek český«, ki je že dosihdob storil veliko dobrega. Světlá je bila pokroviteljica društvu in dolgo časa njegova vodnica. Mnogo svojega dragega časa, veliki del svojega rahlega zdravja, kos svoje duše je žrtvovala slavna pisateljica temu društvu.

Od druge strani osrčevala je mlade talente, podpirala prizadevna dekleta s svetom in pomočjo. Krásnohorská je njena hvaležna duševna hči.

Njena materinska skrb za ženstvo je v vsakem oziru izgledna, plemenita in občudovanja vredna. Njen je izrek, da je emancipacija žen nastala iz lakote. Jasneje nam to pové Krásnohorská, ko piše: »Žensko vprašanje je vprašanje kruha ali lakote, dela in greha, blagostanja ali siromaštva, življenja ali pogina večine vsega ženskega spola«. Pravico do kruha ima vsak pošten in delaven človek. Žensko vprašanje pa ne namerava poviševati dvomljivih pravic milostivih, bogatih žen, ki si v sladki lenobi izmišljujejo le novih veselíc, nove obleke in vselej novo občudovanje, na drugi strani pa nimajo skrbi še za same ženske dolžnosti in opravila. Světlí je bil na skrbi samo obstanek marljivih žen in pregnane, razpaljene, včasí celo nespametne emancipirane misli zatira. V nekem članku piše: »Ne moremo zatajiti, da so si žene po večini same krive, ako se moží strašijo njihove emancipacije. Brez malega vse, ki so dosihmal izstopile iz navadnega tira, vedle so se — nežno rečeno — zelo čudno. Pačile so se po možih, toda ne v čednostih, nego v razvadah in nepristojnostih. Kadar si žena usvoji nekoliko drobtin znanosti, ni ž njo možno prebiti, hoče se v eno mer ž njimi ponašati ter zahteva zanje občudovanje vseh, ki so jej blizo. Dalje smatra skrb za domače ognjišče globoko pod svojo dostojnostjo.

Upamo, da bo ženam že njih takt pomagal, in da se bodo one, ki hrepenijo po emancipaciji, začele osvobodjati pred vsem od svojih hib.

Vsemu, kar je puhlo, izlagano, lahkomiselno v ženski naravi, je Světlá brezobzirna nasprotnica in neusmiljeno kara zlasti grehe in in nevarnost, s katerimi se žene zakrivljajo na sveti narodni reči, na svojih dolžnostih in ciljih v društvenem življenju. Světlá je povsod in vselej zahtevala, da tudi neomožene dosežejo poštenega kruha, omožene pa da svoje dolžnosti razumno spolnujejo, ne delajoč iz ljubezni in zakona le samo dobičkarijo. Nad vse je spoštovala zakonske vezi ljubezni, a iz duše je zaničevala zakon, kjer se ne tirja ljubezni, ampak le strogo spolnovanje domačih dolžnosti, kjer je poglaviten smoter le dopolnjenje bogastva, ne duš, le združenje denarnih zadev, ne pa npravnih nalog življenja. Ljubezen more biti čista tudi izven zakonskega jarma, zakon pa brez ljubezni je nenraven. Zato je tudi dovolj jasno iz njenih spisov, kako je razumeti trditev, da ljubezen, ki se ne konča, ali jasneje izrečeno, ki se ne ponavlja in utrjuje sè zakonsko zvezo, je greh.

Tem, ki se za kratek čas igrajo z zaupljivim ženskim srcem, veljajo bogokletne besede, katere isgovarja Zefa (v romanu »Križ pri potoku«) nad nezvestim Potočnikom :

»Ali si, o Bog, ustvaril še revnejšo stvar od žene? Kje je neki tavalala tvoja pravičnost, ko si jo izdal možu v plen, ko si nakanil, da bo on njen gospod, da naj si on napravi iz njenega srca podnožnik, naj njeno dušo raztrga, kakor otrok raztrga cvetko na livadi, naj njeno ljubezen in poštenje v blato pomandra, in vse to se mu vendar ne bo štelo v greh, ne pri tebi ne pri ljudeh? Katera golažen, ki se zvija pod človeškim stopalom, je ničvrednejša od mene, oskrunjene, zapuščene žene! Slehern las na človeški glavi pře šteješ, le za solze, ki se lijó iz očes žene, ne maraš? Sleherno hudo delstvo strahuješ z ognjenim mečem, edino krivice, s katero mož greši proti ženi, nezvestobo in pomor ne? Tu odvrtaš svoj obraz, da bi ti ne bilo treba kaznovati svojega rejenca? Toda — zdaj moraš maščevati! Branim se s pravičnostjo večne Resnice, katera vse pretrpi, kar je in še bo, katera ne izgine, ako bi se tudi zemlja pogreznila, nebesa podrla in tvoj tron sprevergel. Ako mene zavrneš, potem bom vpila, kamorkoli mene pogubiš, da to sliši solnce, zvezde, angeljska bitja, človeštvo in peklenska brezna, da te ni, da te ni bilo, da so molili le senco, da so se baš le praznega nič, in smejala se bom, glasno smejala, če napadejo znovič zavržene oblasti, po tebi iz raja sramotno izgnane, trdnjavo tvojih nebes in bodo ti hotle iztrgati žezlo. Da — iztrgajo ga tebi, ker oslABLJENA bo tvoja desnica, ako se znebiš pravičnosti. Ona je tvoj oklep in sulica, in krona tvoje noge, ona je oblačilo, v katero se oblačiš, in krona tvoje glave,

brez katere nehaš tudi ti biti. Zato v drugič in tretjič kličem na pričo večno Resnico, ko tirjam od tebe, da bodi ta izdajalski, nezvesti rod, rojen pod ono streho, uničen prav po tem grehu, izkoreninjen z onim grehom, s katerim se je zoper mene zakrivil — naj ne bo pri Potočnikih nikdar več poštene ljubezni.

Rodoljubje Svetle.

S svojimi spisi je hotela Světlá povsod obuditi ljubezen do domovine, do naroda in do jezika. Ker narodno vprašanje še ni rešeno, pravice še nišo zagotovljene, zato se ne more češki pisatelj pogajati za zgolj človeške zastavke, ki so veljavne, tehtne in svete vsemu človeštvu. Češkemu pisatelju, priznava Světlá, treba je pritisniti se k narodovim potrebščinam. Opazovala je sedanje planje češkega ljudstva, iz sedanjosti je zajemala snov za svoje povesti, njena dela so zrcalo sedanjih teženj češkega naroda. Sama je bila vzor pristnega rodoljubja. Še mlada gospodična spoprijemala se je ob veselica in nemškem društvu, kamor je zahajala radi rodbinskih vezi, z razposajenimi, napetimi Tevtoniči, ki so se v svoji razkričani ošabnosti rogali, da Čehi nimajo pravice sedeti pri velikem omizju omikanih narodov. Globoko v srce jo je zbolela vsaka slična drzovita beseda, in včasih se je res uverila, da so Čehi vendar le prosjaki brezdedščinari v lastni očetovi hiši, osiroteli na materinih nedrih, ki nimajo nego to, kar jim milost drugih blagovoljno prepušča, in v tem pravem svetu napredka in omike niso nič, ker ne pomagajo z nobenim umotvorom zidati svetišča svetovne omike; zato tudi nimajo pravice povzdigniti glasu v velikem koncertu drugih narodov. Nehoté nam pri tem sega v spomin enak otožen vzdihljaj slovenskega pisatelja Stritarja, ko žaluje:

»Kako jaz srečen biti smem, ko sladka moja domovina v pomilovanje je ljudem.«

Ko se je 1. malega srpana l. 1862. blagosloвила v Pragi zastava, ki so jo poklonile vrle Čehinje »Sokolu«, so se oči vseh začudeno upirale na mlado gospo. Iz njenih ust so vrele tako visoko leteče, ognjevite, izrazne besede, kakor jih je čitati samo v basenskih pripovedkah:

»Želimo od vas, rekla je Světlá češkim sokoličem, želimo od vas, da se vselej ponašate za slabotnega in strahu ne poznate pred nasilnikom. Pričakujemo od vas, da se boste klanjali le plemenitosti, laži pa in izdajalstvu vsikdar pogumno stopili na glavo. Tirjamo od vas, da domovino nad vse ljubite in ljudoljubje gojite ne le na jeziku, nego ga tudi kažete v dejanju. Nadejamo se od vas, da si boste

poštenje šteli višje nad življenje ter da boste češko ženo imeli vedno za duhovnico vsega dobrega, lepega in vzvišenega. To so naše želje, to je naš sesterski blagoslov!

Zoper prilizovanje do Nemcev in ljubezen do nemškega jezika pa piše :

»Celo našo slavno, prečastno pretcklost, tudi ves spomin na stoletno trpljenje naših očetov za njih prepričanje in tudi to naše sedanje trpljenje s sočasnimi sobrati za toliko dragih in plemenitih misli katere po neutrudljivem naporu in neugasljivi vnemi bode vendar pripeljati do zmage, vse to bi imeli zavreči, vsemu se odpovedati le za to, da bi se mogli z Nemcem hitreje sporazumeti in iz prilizovanja prihraniti mu trud, da se v »naši« deželi ne nauči našemu jeziku? Da — še več! Mi jim imamo izdajalski pomagati, da postane naša krasna domovina pri prvi ugodni priložnosti plen kake roparske tice za mejo, ki morebiti že dolgo preži, ki bi jih hotela napajati s sveto krvjo, dočim ne more doma izrediti svojih mladičev? Nikdar ne!«

To so kratki podatki k življenjepisu velike Čehinje, ki je svoje življenje do zadnjega vzdihljeja žrtvovala narodu. Zato bodi tebi, vzvišena Slovanka, slava in hvala za vse tvoje krasne in ginljive čine pristne, rodoljubne ljubezni, katere si izkazala češkemu narodu k večni časti in razslavljenju! Mojstersko si ubirala strune naših src, da zazvene v tugi, radosti in milobi. Bilo je treba te poezije misli, bilo je treba tega spomladanskega, svežega veterčka idealizma! Ti si okrepčevalno iskro navdušenja vlila v češko srce, ti si razjasnila čelo težko skušanega naroda! Češki narod, slavna majstrinja, blagruje tvojega duha in tvoj spomin ter z lavoriko ljubezni, spoštovanja in hvaležnosti venča tvojo drago glavo! Nikdar — ti nam nisi umrla, tvoj duh ostaja med nami, njegov dom je vsako slovansko srce!

Velecenjena gospa urednica!

Ne vstrašite se, velecenjena gospa, danes Vam ne bom delala nadleže z ominoznim ženskim vprašanjem. Naj se ga lotevajo že enkrat tudi i druge. Jaz sem se pulila in ravsala že dosti zanje ter prepuščam sedaj zadovoljno koji drugi cenj. sotrudnici dvomljivo čast trgati se za naše pravice, brez vspeha in brez najmanjše — hvaležnosti. Zato Vas prosim dispense za nekaj časa, da si naberem v tej